

da se drobi – ti čutiš, kad je da se udari – ti iz potaje, kad je da se kusa – okrećeš leđa”, pa pita: “Ko si? Šta si? Moj li si i naš balkanski ili samo svoj, odrečni čoveče sa Zapada?” (Velmar Janković, 1938).

Još jedan “nacionalno poželjan” autor reprintovan 1990. bio je Jovan Dučić, čiji su politički spisi iz ratnih godina ponovo štampani neposredno pred ratove devedesetih, da bi njegova misao da su Hrvati “najgori narod na svetu, ne zbog toga što se ničega ne boje, nego zbog toga što se ničega ne stide” postala moto mnogih novih karakteroloških tekstopisaca. Dučić je tvrdio da je Hrvatima “podmetnuta” ideja o solidarnosti južnih Slovena, da je hrvatski narod bio “vrlo ubog i skučen i neznatan”, da se nikad nisu navikli na ideju “da su oni u Evropi jedan mali narodić, jedva istorijski”, da nikad nisu imali svojih narodnih pesama, da su “narod tamburaški” koji je stvarao jedino poskočiće. “U ubogoj Hrvatskoj nije postojalo ništa istorijsko ni kraljevsko iz srednjeg veka”, pa ni turista “ne može onamo naći nikakve zanimljivosti”, a “hrvatsko ime bilo je oduvek u Bosni tuđe, koliko i portugalsko ili finsko”. Prema Dučiću, Hrvati su se zaklinjali na vernost Habzburzima “istovremeno kad su poturali svoje ‘bratstvo’ među Srbima da otruju sve najčistije bunare naše svesti i energije”; Hrvat je “tip izoliranog ostrvljanina i tipičnog malograđanina, sa malom istorijom, sitnom idejom o životu, sa strahom od krupnih ideala i velikih pothvata; uvek kavgadžija kafanski više nego megdandžija na bojištu; koji se uvek provlačio kroz život pogureno; uvek birajući između poniznosti prema Austriji da izbegne Mađarsku, ili servilnosti prema Mađarskoj pred terorizmom Austrije”. Zbog toga je za Dučića pravo “nevaljalstvo govoriti da su Srbi i Hrvati dva bratska naroda, istih rasnih instinkata, i zato sposobni za isti ideal i za zajedničku sudbinu u istoj državi”, jer to znači “trovati zdravu pamet srpskog naroda”. Tvrdio je da nikada nije bilo “ni znaka nacionalne solidarnosti i krvnog afiniteta” između Srba i Hrvata, koji “predstavljaju dva naroda najmanje slična, i najmanje sposobna za lični dodir”, što se može videti “samo među narodima razne boje kože”. Dok su srpske zemlje, po Dučiću, bile bogate, hrvatske su bile uboge, nerazvijene i pasivne; Hrvati poseduju “istorijsku grandomaniju” koja označava “hipertrofiju ličnosti savremenog Hrvata”; njihova istorija je trajala “dosta plašljivo i uvek nesigurno”, i dok su Bugari ratovali “lažnim statistikama”, Hrvati “ratuju lažnim istorijskim faktima”, pa ih niko ne može uveriti da je mala država Hrvatska “iznosila jedva koliko jedan srbijanski okrug”. Hrvati su svoju istorijsku megalomaniju “već prvih dana doneli u naš epski i vojnički Beograd”; izoštrili su se kao parničari; “nikad se nisu borili kao vojnici, nego kao sudske stranke”; “Hrvati su po svom duhu fantasti”; “imaju naviku da prisvajaju ono što je tuđe, u jednoj kleptomaniji koja se nigde drugde nije videla”. Oni su “razvrtni romantičari” i sebi su “napravili najgore ime među narodima”. Dučić misli da je Radić “dao maksimum onog što je Hrvatska mogla dati u političkoj zrelosti i državničkoj misaonosti”, da je učinio štetu Srbiji “kakvu nije učinila ranije ni jedna neprijateljska vojska koja je napadala ovu zemlju”, a kao kratkovid čovek govorio je sa svetom “kroz ključaonicu”, pa kao “svi fizički neodostaci što naprave ljude zagrižljivim ili zlim ovaj je nedostatak pravio Radića čovekomrscem, i prirodno nepoverljivim”. Tvrdio je da “nema odista ni jednog Hrvata na svetu koji u svoje vreme nije bio starčevićanac” i pisao o “nesrećnim Hrvatima”; o njihovom “podlom sumnjičenju svega što je srpsko i viteško”; o Srbima koji su smatrali Hrvate za “bukače, večno plačevne, pritešnjene gospodarima i strancima bezobzirnim i surovim, i verovali da ih neko treba da oslobađa iz te ružne i ponižavajuće sudbine”. Zaključivao je da “bez Hrvata nikad ne bi u Srbiji došli diktatori, neustavost, korupcija, rasulo beogradske omladine, kruza u porodici”, da je Radić “sa svojim Hrvatima metnuo ledeni prst na venu kucavicu da zaustavi krvotok srpskog naroda”, da je “ceo hrvatski narod” petokolonaški, a da je život sa Hrvatima i Slovencima žalosna kombinacija sa narodima Pavelića i Štepinca, Mačeka i Krnjevića “najsramnijih saveznika otkad ima sveta i veka” (Dučić, 1942).

Za Jovana Dučića karakteristično je, inače, duboko uverenje o uticaju “nacionalnog karaktera” na pojedinca, pa je sve akcije i ponašanja pojedinih ličnosti posmatrao isključivo kao rezultat njihove nacionalne pripadnosti, tj. u ključu njihovih nacionalnih “karaktera”. Gaj i Štrosmajer su bili “oba Nemca po krvi”, pri čemu je Štrosmajer bio “po krvi neprijatelj Slovena”, a Maček je autonomiju napravio “sa dva Cincarina beogradska, Cvetkovićem i Cincar-Markovićem”. Teoretičati ove državne jedinice “bili su opet Cincari”, a sporazum je pravno objasnio i opravdao “drugi Cincarin, dr. Đ. Tasić”. Kapitulacija je izvršena kada je “general Mihajlo Bodi položio svoj cincarski potpis na hartiju”; Maček je bio “što je vrlo važno za njegovu definiciju, čistokrvni Slovenac”; Mita Dimitrijević koji je bio glavna veza diktature i Radića, bio je “Cincarin”; Rudolf Bičanić, autor publikacije Ekonomska podloga hrvatskog pitanja bio je “pokršteni Jevrejin”, a Tripartitni pakt potpisali su Cvetković i Cincar-Marković, “dva krvna brata (jedan niški a drugi beogradski Cincarin)” (Dučić, 1942).

Kao što se u vreme Prvog svetskog rata tvrdilo da je pojava Bugara na Balkanu obeležila početak krvavih ratova sa susedima “jer su te borbe bile prirodna posledica tatarskog karaktera koji je težio za pokorenjem tuđih oblasti i naroda” (Simić, 1918), tako se u vreme Drugog svetskog rata tvrdilo da je dolazak Hrvata napravio od Balkanskog poluostrva “bure baruta”, jer su “donoseći sobom sve svoje nedostatke”, kao “neslavenska skupina” urasli u slovenstvo, a zatim su “zbog urođenog oportunizma i slabe duhovno-krvne veze sa slavenstvom” otpali od njega i Rimu poslužili “kao oruđe za katoličke nasrtaje”. Pominjao se “nestalni mentalitet” Hrvata koji su “menjali ne samo svoje uverenje, već i narodnost”, a jedino “u čemu su ostali konzekventni, to je bolest gusarenja po tuđim istorijskim baštinama i mana naturavanja svoga nepopularnog imena”. Pisalo se o “osvedočenoj hrvatskoj gramzljivosti”, o “hrvatskoj istorijskoj naduvenosti”, o poslovice “da su Hrvati dobre slugе ali loši gospodari”, i da se, kada se pažljivo prati njihov život kroz vekove dolazi do zaključka »da se ceo hrvatski narodni život sastoji iz značenja one poslovice«. U prošlosti su “poput lešinara neprestano vrebali da bi lešinarski kljun zaboli u srpsko nacionalno telo”, “hrvatska ‘povijest’ predstavlja grabljivicu, koja je plen tražila isključivo u srpskim zemljama sve od onda od kako je katolicizam Hrvate ugradio u vrhu jezuitskog bodeža”, pa je u srpskim krajevima ostala “od davnina priča o hrvatskom karakteru: ‘primi dva Hrvata u svoj dom, pa jednog postavi za trpezu i hrani, a drugoga obori i stoj za to vreme na njega. Budi siguran da o tebi jednako misle obojica’”. U odsustvu hrabrosti za odluke na bojnopolju, hvatali su se “ucenjivačkog nagodbarstva”, pa “kada je trebalo Srbima zabosti nož u leđa, nisu birali ni sredstva, ni društvo”.